

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. birželio 8 d.
(OR. en)

10249/23

ENFOPOL 269
ENFOCUSTOM 66
COSI 106
CULT 71
JAI 789

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

data: 2023 m. birželio 8 d.

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 9387/23

Dalykas: Tarybos išvados dėl kovos su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis
– Tarybos išvados (2023 m. birželio 8 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl kovos su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, kurias Taryba (teisingumas ir vidaus reikalai) patvirtino 2023 m. birželio 8 d. įvykusiame 3995-ajame posėdyje.

TARYBOS IŠVADOS
dėl kovos su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis

ES TARYBA,

PRIMINDAMA 2020–2025 m. ES saugumo sąjungos strategiją¹ ir 2021–2025 m. ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją²,

PRIMINDAMA 2021 m. priimtas Tarybos išvadas dėl ES požiūrio į kultūros paveldą konfliktų ir krizių metu³,

ATSIŽVELGDAMA į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijas 2253, 2199, 2462 ir 2347, kuriose su dideliu susirūpinimu pažymima, kad teroristinės organizacijos gauna pajamų iš neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis, ir į 2018 m. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliuciją dėl kultūros vertybių grąžinimo į kilmės šalis arba jų restitucijos,

ATSIŽVELGDAMA į 2019 m. sausio 17 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl tarpvalstybinių prašymų grąžinti meno kūrinius ir kultūros vertybes, pagrobtas per ginkluotus konfliktus ir karus,

PALANKIAI VERTINDAMA Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES kovos su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis veiksmų plano⁴, kuris yra svarbus žingsnis kovojant su šiuo reiškiniu ir kurį valstybės narės nori toliau plėtoti,

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES saugumo sąjungos strategijos, COM(2020) 605 final.

² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl 2021–2025 m. ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijos, COM(2021) 170 final.

³ Dok. 9837/21.

⁴ Dok. 16107/22.

PRIPAŽINDAMA, kad neteisėta prekyba kultūros vertybėmis yra pelningas nusikalstamų organizacijų verslo šaltinis ir turi pražūtingų bei nepataisomų padarinių kultūros paveldui ES viduje ir už jos ribų, todėl jam reikia specialiai pritaikyto atsako ES lygmeniu,

PABRĖŽDAMA, kad mūsų atsaką reikia orientuoti į geresnę rinkos dalyvių ir kultūros paveldo institucijų vykdomą nusikaltimų prevenciją bei atskleidimą, stipresnę teisės saugą ir teismų pajėgumus, geresnį tarptautinį bendradarbiavimą ir didesnę kitų pagrindinių suinteresuotųjų subjektų paramą, kaip siūloma Komisijos veiksmų plane,

Rinkos dalyvių ir kultūros paveldo institucijų vykdoma neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis prevencija ir atskleidimas

ATSIŽVELGDAMA į tai, kad kultūros vertybių rinkos dalyviai, kolekcininkai ir kultūros paveldo įstaigos turi geras galimybes padėti užkirsti kelią su kultūros vertybėmis susijusiems nusikaltimams ir juos atskleisti, todėl turi žinoti apie taikytinus teisės aktus ir kitas su teisėkūra nesusijusias priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią tokiems nusikaltimams ir juos atskleisti,

ŽINODAMA, kad ES prekybos teisės aktai atlieka svarbų vaidmenį užkertant kelią neteisėtai prekybai kultūros vertybėmis ir ją atskleidžiant, nes tokia prekyba paprastai yra tarpvalstybinio pobūdžio,

VIS DĖLTO PAŽYMĖDAMA, kad prekybos kultūros vertybėmis tikrinimas ir kontrolė bendrojoje rinkoje gali labai skirtis, o atsekamumas turėtų būti tobulinamas,

PABRĖŽDAMA, kad viešųjų ir privačių kolekcijų savininkai arba valdytojai turi imtis savanoriškų priemonių, kad geriau apsisaugotų nuo turtinių nusikaltimų, išsamiai kataloguodami savo kolekcijas, pavyzdžiui, naudodami esamas priemones, tokias kaip Tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) objektų tapatybę („Object-ID“), ir efektyviau pranešdami apie turtinius nusikaltimus, kad pavogtos kultūros vertybės greitai pasirodytų nacionalinėse pavogtų meno kūrinių duomenų bazėse bei Interpolui priklausančioje pavogtų meno kūrinių duomenų bazėje ir būtų išsamiai jose aprašytos,

PRIMINDAMA, kad itin svarbu tirti nusikaltėlių tinklus ir neteisėtus pinigų srautus, susijusius su atskirais neteisėtos prekybos atvejais, taip pat tai, kad net teisėtai įgytas kultūros vertybės nusikaltėliai gal neteisėtai panaudoti tokių nusikaltimų kaip pinigų plovimas ar terorizmo finansavimas tikslais,

Teisėsaugos ir teismų pajėgumų stiprinimas

ATKREIPDAMA DĖMESĮ, kad dabartinė žvalgybos informacija tinkamai neatspindi neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis paplitimo ir apimties,

ATSIŽVELGDAMA į tai, kad valdžios institucijos turi tinkamai suprasti nusikaltėlių *modus operandi*, dalytis informacija, žinoti apie bendradarbiavimo agentūrų viduje bei tarp agentūrų reikalavimus ir turėti konkrečių priemonių, įskaitant šiuolaikines technologijas, tokias kaip programinė įranga, skirta neteisėtiems kultūros vertybių srautams registruoti ir atskleisti, arba stebėjimo aparatinė įranga svarbioms vietoms apsaugoti,

PRIMINDAMA, kad prie šios nusikalstamumo srities dirbančios specializuotos nacionalinės institucijos turi geriau keistis informacija ir bendradarbiauti,

PAŽYMĖDAMA, kad neteisėtai kultūros vertybėmis prekiaujantys asmenys pelnosi dėl nevienodo atitinkamų nusikalstamų veikų kriminalizavimo visoje ES,

Tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimas ir kuo didesnis suinteresuotųjų subjektų paramos padidinimas

ATSIŽVELGDAMA į kultūros paveldo vertę visuomenei ir į tai, kad jis nėra apsaugotas nuo nusikaltėlių daromos žalos konfliktų ir krizių regionuose,

PABRĖŽDAMA, kad reikia saugoti kultūros paveldą konfliktų zonose, visų pirma akcentuodama ypatingą Ukrainos padėtį, dėl kurios reikia imtis papildomų veiksmų, kad būtų apsaugotas Ukrainos kultūros paveldas Rusijos agresijos karo aplinkybėmis,

ATSIŽVELGDAMA į ribotą visuomenės informuotumą apie žalą, kurią gali sukelti neteisėta prekyba kultūros vertybėmis,

PALANKIAI VERTINA KOMISIJOS VEIKSMŲ PLANĄ IR RAGINA KOMISIJĄ IMTIS ŠIŲ VEIKSMŲ:

1. glaudžiai bendradarbiaujant su UNESCO užmegzti dialogą su meno rinka dėl klausimų, susijusių su kultūros vertybių apsauga ir prekyba jomis bendrojoje rinkoje, įskaitant aukšto lygio renginį 2023 m.;
2. remiantis atliktos galimybių studijos išvadomis, suprojektuoti ir sukurti elektroninę kultūros vertybių importo į Sąjungą sistemą (KVI sistemą) bei ją išplėsti, kad būtų galima tvarkyti ir kultūros vertybių eksporto duomenis;
3. toliau finansuoti kultūros vertybių atsekamumo ir aptikimo gerinimo sprendimų kūrimą, parengti valstybėms narėms skirtas gaires dėl pardavimo registrų (apimančių ir pardavimą internetu), kuriuose būtų pateikiama išsami informacija apie pardavėją ir pirkėją, taip pat apie parduodamą kultūros objektą, sukūrimo ir pasiūlyti nustatyti pareigą bet kuriam subjektui, užsiimančiam prekyba kultūros vertybėmis valstybėse narėse, registruoti kultūros vertybių sandorius. Būsimoje galimybių studijoje turėtų būti išnagrinėtos konkrečios sąlygos;
4. išnagrinėti priemones, kuriomis būtų galima visoje ES suderinti ir sujungti valstybėms narėms priklausančias pavogtų kultūros vertybių duomenų bazes, įskaitant sąsają su Interpolui priklausančia pavogtų meno kūrinių duomenų baze ir kitomis atitinkamomis duomenų bazėmis;
5. bendradarbiauti su ICOM siekiant plačiau informuoti apie ICOM muziejų etikos kodeksą, stiprinti muziejų ir kultūros paveldo institucijų pajėgumus ir rengti jų darbuotojų mokymus įvairiose valstybėse narėse, kad būtų galima geriau registruoti ir apsaugoti jų kolekcijas;
6. padedant Europolui nustatyti vienodesnes duomenų rinkimo kategorijas ir sudaryti joms palankesnes sąlygas, kad ateityje duomenys galėtų būti renkami ES mastu per Eurostatą;

7. įtraukti neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis temą į FRONTEX nuolatinio korpuso pareigūnų, atsakingų už tarpvalstybinių nusikaltimų nustatymą, įvadinį mokymo kursą;
8. įvertinti esamas skaitmenines tyrimų priemones (įskaitant tas, kurias finansuoja Komisija) ir sudaryti sąlygas valstybėms narėms jomis naudotis, taip pat paprašyti Europos koordinavimo tarybos (angl. *European Clearing Board*, Eu CB) įvertinti, ar Europolo inovacijų laboratorija ir kitos šios srities iniciatyvos gali tai paremti;
9. parengti aprašą apie valstybių narių nacionalinės teisės aktus, kuriais kriminalizuojama neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, ir apie Nikosijos konvencijos įgyvendinimą;
10. didinti paramą Ukrainos kultūros vertybių apsaugai nuo sunaikinimo, vagysčių ir neteisėto eksporto remiant kolekcijų registravimą ir, jei reikia, evakavimą bei fizinę apsaugą;
11. stiprinti trečiųjų valstybių tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir su kultūros vertybėmis susijusio pinigų plovimo tyrimų pajėgumus, visų pirma išplečiant ES pasaulinės kovos su pinigų plovimu priemonės taikymo sritį, kad ji apimtų Aziją ir Lotynų Ameriką;
12. teikti finansinę paramą ICOM, kad būtų patobulinta ICOM observatorija, kuri centralizuoja ir platina informaciją ir išteklius, skirtus tarptautinės visuomenės supratimui gilinti ir politikos orientavimui kultūros vertybėms apsaugoti;
13. padėti UNESCO kurti vadovą žurnalistams dėl informavimo apie nusikaltimus, susijusius su kultūros paveldu;
14. remti jaunimo angažavimo iniciatyvas per programą „Kūrybiška Europa“, ES solidarumo korpusą ir programą „Erasmus+“.

RAGINA VALSTYBES NARES:

15. didinti informuotumą siekiant užtikrinti, kad viešųjų ir privačių kolekcijų savininkai inventorizuotų savo turtą, jį užregistruotų atitinkamose duomenų bazėse ir praneštų teisėsaugai apie turtinių nusikaltimų atvejus, pasinaudodami tarptautiniu mastu sutartais standartais ir priemonėmis (pavyzdžiui, „Object ID“ standartu, bibliotekų ir archyvų standartais arba Interpolo pavogtų meno kūrinių duomenų baze);
16. jei tokių nėra, apsvarstyti galimybę sukurti ir valdyti specialias nacionalines pavogtų kultūros vertybių duomenų bazes ir tobulinti esamas duomenų bazes, apsvarstant galimą sąsają su Interpolui priklausančia pavogtų meno kūrinių duomenų baze;
17. pranešti Interpolui apie pavogtas kultūros vertybes per jam priklausančią pavogtų meno kūrinių duomenų bazę ir keisti informacija apie neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis atvejus su Europolu, Interpolu ir kitomis kompetentingomis institucijomis, kad būtų pagerinta žvalgybos informacija;
18. stiprinti veiksmingą kompetentingų institucijų ir muitinių bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija, be kita ko, per Pasaulio muitinių organizaciją, ir su Komisija⁵ naudojantis Muitinės informacine sistema, kad būtų galima kovoti su sukčiavimu, susijusiu su kultūros vertybėmis, ir kitais nusikaltimais;
19. nustatyti, įvertinti ir suprasti neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis riziką pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo kontekste vykdant savo nacionalinį rizikos vertinimą pagal kovos su pinigų plovimu teisės aktus ir imtis tinkamų priemonių šiai rizikai sumažinti;
20. bendradarbiaujant su kompetentingomis institucijomis didinti informuotumą ir teikti gaires privačiajam sektoriui dėl to, kaip geriausiai laikytis pareigų užkirsti kelią pinigų plovimui ir terorizmo finansavimui;

⁵ Žr. 1997 m. kovo 13 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 515/97 dėl valstybių narių administracinių institucijų tarpusavio pagalbos ir dėl pastarųjų bei Komisijos bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti teisingą muitinės ir žemės ūkio teisės aktų taikymą (OL L 082, 1997 3 22, p. 1–16).

21. gerinti meno ir antikvarinių vertybių rinkos, finansų sektoriaus ir finansinės žvalgybos padalinių, specializuotų teisėsaugos institucijų, kurios gali apimti muitines ir institucijas, kompetentingas kovoti su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, įpareigotųjų subjektų bendradarbiavimą, dalijantis žiniomis ir rengiant mokymus apie su kultūros vertybėmis susijusios neteisėtos veiklos riziką ir rūšis, kartu atsižvelgiant į viešųjų ir privačių subjektų bendradarbiavimo galimybes, taip pat apsvarstant galimybę sukurti specialią įspėjimo sistemą arba rizikos profilius, kai kultūros vertybės yra susijusios su finansiniais sandoriais, užstatais, paskolomis ar obligacijomis;
22. skatinti laikytis išsamaus patikrinimo pareigos ir sandorių skaidrumo pagal UNESCO tarptautinį prekiautojų kultūros vertybėmis etikos kodeksą ir ICOM muziejų etikos kodeksą;
23. kuo labiau padidinti EMPACT galimybes nagrinėjant neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis atvejus, įskaitant nusikalstamų tinklų ir susijusių neteisėtų pinigų srautų tyrimus;
24. visapusiškai pasinaudoti Europolo ir Eurojusto parama ir ekspertinėmis žiniomis tarpvalstybinio teisėsaugos ir teisminio bendradarbiavimo srityje;
25. prireikus tinkamai stiprinti nacionalinių teisėsaugos ir teisminių institucijų pajėgumus, pavyzdžiui, steigti ir mokyti specializuotus teisėsaugos padalinius ir specializuotas prokurorų grupes, taip pat rengti policijos, muitinių ir sienų apsaugos pareigūnų, dalyvaujančių atliekant įprastinius patikrinimus, bazinius mokymus;
26. apsvarstyti galimybę sudaryti susitarimo memorandumus tarp atitinkamų teisėsaugos institucijų ir atitinkamų kultūros paveldo institucijų, siekiant užtikrinti tinkamą areštuotų ar konfiskuotų kultūros vertybių tvarkymą ir saugojimą;

27. apsvarstyti galimybę pasirašyti, ratifikuoti ir įgyvendinti Europos Tarybos Nikosijos konvenciją dėl nusikaltimų, susijusių su kultūros vertybėmis, arba įgyvendinti jos principus, kai tai yra tikslingiau;
28. apsvarstyti galimybę pasirašyti ir ratifikuoti 1970 m. UNESCO nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvenciją ir 1995 m. UNIDROIT konvenciją dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų;
29. išnagrinėti priemones, kuriomis siekiama grąžinti pavogtą daiktą teisėtam savininkui, neatsižvelgiant į baudžiamosios atsakomybės senaties terminą.

RAGINA VALSTYBES NARES, BENDRADARBIAUJANT SU KOMISIJA:

30. remti tinklo EU CULTNET stiprinimą ir padėti užtikrinti jo tęstinumą, kad būtų išnaudotos visos tinklo galimybės, be kita ko, tuo tikslu komandiruoti atitinkamus darbuotojus, kad Europole būtų sukurtas EU CULTNET kontaktinis punktas, kurio tikslas būtų koordinuoti bendrą veiklą, palaikyti ryšius su tarptautiniais subjektais ir prisidėti prie operatyvinio ir strateginio darbo kovojant su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, taip pat rengiant bendras priemones, pavyzdžiui, gerinančias teisėsaugos institucijų galimybes greitai pasinaudoti reikiamomis archeologų ar kultūros paveldo specialistų ekspertinėmis žiniomis; turėtų būti numatytas ilgalaikis kontaktinio punkto finansavimas;
31. toliau įgyvendinti Tarybos išvadas dėl ES požiūrio į kultūros paveldą konfliktų ir krizių metu⁶ ir toliau stebėti padarytą pažangą;
32. įgyvendinti Tarybos rezoliuciją dėl 2023–2026 m. ES darbo plano kultūros srityje: remti kultūros paveldo specialistų ir institucijų, kompetentingų kovoti su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, keitimąsi informacija rengiant įvairius praktinius seminarus ir vykdant tarpusavio mokymosi veiklą;

⁶ Dok. 9837/21.

33. sukurti kultūros paveldo specialistų ir archeologų tinklą, galintį teikti ekspertines žinias, siekiant padėti atlikti nusikalstamų veikų tyrimus ir pasinaudoti EU CULTNET kontaktinio punkto Europole vykdomu koordinavimu ir, kai aktualu, dalyvavimu EMPACT sistemoje. Komisijos prašoma atitinkamai remti tinklą;
 34. apsvarstyti galimybę sukurti specialią paieškos sistemą, skirtą neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis atvejams atskleisti, arba galimybes sujungti esamus IT pajėgumus / duomenų bazines, bendradarbiaujant su Europolo inovacijų laboratorija, gavus teigiamą Inovacijų laboratorijos Europos koordinavimo tarybos nuomonę, kad būtų realizuota visapusiška IT priemonė, skirta parduodamų kultūros objektų analizei;
 35. deramai atsižvelgiant į šioje srityje vykdomą darbą, apsvarstyti nepakeičiamųjų žetonų (angl. NFT) vaidmenį kovojant su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, ypač sandorių, susijusių su skaitmeniniais meno kūriniais, atžvilgiu;
 36. imtis tolesnių veiksmų ir įvertinti šiose Tarybos išvadose nurodytų veiksmų įgyvendinimą praėjus penkeriems metams nuo jų priėmimo.
-